

Sygn. akt III CSK 248/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 21 stycznia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R.Z.

przeciwko Z.M. i R.M.

o wydanie nieruchomości i rozgraniczenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 stycznia 2009 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 14 marca 2008 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w O., na skutek skargi R.Z. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa R.Z. przeciwko Z.M. i R.M. o wydanie części nieruchomości i rozgraniczenie, wyrokiem z dnia 22 października 2007 r. zmienił wyrok tegoż Sądu z dnia 20 grudnia 2000 r., sygn. akt [...], w ten sposób, że dokonał rozgraniczenia nieruchomości położonych w O. obejmujących działki oznaczone numerami ewidencyjnymi [...] - stanowiącą własność R.Z. i [...] – stanowiącą współwłasność Z.M. i R.M., według linii koloru czarnego naniesionej na mapie sporządzonej w dniu 9 czerwca 2007 r. przez biegłego sądowego H.K., łączącej punkty 79-80-82-34-35-32-31-30-29-28-26-27-36-37-38-40-41-61, która to mapa została wpisana do ewidencji zasobów Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w O. w dniu 28 września 2007 r. pod numerem [...]. Jednocześnie Sąd Rejonowy oddalił dalej idące powództwo. Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiło ustalenie, że po wydaniu wyroku w sprawie zakończonej wymienionym wyżej prawomocnym wyrokiem z dnia 20 grudnia 2000 r. stwierdzono nieprawidłowości w danych zawartych w operacie ewidencyjnym miasta O., uniemożliwiające ich wykorzystanie do ustalenia stanu prawnego nieruchomości. Postępowanie administracyjne zmierzające do usunięcia tych nieprawidłowości nie zostało jeszcze zakończone. Tymczasem zaskarżonym wyrokiem dokonano rozgraniczenia nieruchomości według tego właśnie kryterium. W sytuacji, w której rozgraniczenie nieruchomości według stanu prawnego nie było i w dalszym ciągu nie jest możliwe, uzasadnione jest jego dokonanie według ostatniego spokojnego stanu posiadania. Stan ten odzwierciedla opinia biegłego sądowego H.K., stanowiąca integralna część wyroku wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy. Wynika z niej, że wskazana przez skarżącego część działki nr [...], stanowiącej jego własność, nie znajduje się w posiadaniu pozwanych Z.M. i R.M., stąd też żądanie jej wydania nie znajduje uzasadnienia.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem zaskarżonym skarga kasacyjną oddalił apelację powoda o od wyroku Sądu Rejonowego i orzekł o kosztach procesu. Według ustaleń Sądu Okręgowego, powód umową darowizny zawartą w dniu 17 grudnia 2001 r. w formie aktu notarialnego przeniósł własność części

należącego do niego gospodarstwa rolnego, obejmującej działkę nr [...], na rzecz K.G. Tym samym utracił on legitymację procesową czynną do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, a w konsekwencji również do zaskarżenia wyroku wydanego w wyniku rozpoznania tej skargi. Jakkolwiek zaskarżony wyrok wydany został po przeprowadzeniu postępowania bez udziału obecnej właścicielki działki nr [...] i zamieszczono w nim – wbrew dyspozycji art. 36 Prawa geodezyjnego i kartograficznego – rozstrzygnięcie o rozgraniczeniu nieruchomości mimo oddalenia żądania jej wydania, jedynym możliwym rozstrzygnięciem było oddalenie apelacji z uwagi na treść art. 384 k.p.c.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c. powód wniósł o uchylenie wyroków Sądów drugiej oraz pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzucił naruszenie art. 36 ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne przez jego niewłaściwe zastosowanie i błędne uznanie, że przedmiotowa sprawa nie ma charakteru sprawy rozgraniczeniowej, lecz charakter sporu windykacyjnego, co zaważyło na wadliwym przyjęciu, że niezasadne było rozstrzygnięcie w sentencji wyroku o rozgraniczeniu mimo oddalenia roszczenia o wydanie części nieruchomości. Drugą podstawę kasacyjną wypełnił zarzutem naruszenia art. 321 § 1 w związku z art. 399 k.p.c., polegającego na błędnym przyjęciu, że w sprawie o wznowienie postępowania dotyczącego rozgraniczenia, legitymacja czynna przysługuje właścicielowi działki ustalonemu w dacie wniesienia skargi zamiast w dacie orzekania o rozgraniczeniu, co w konsekwencji wpłynęło na oddalenie apelacji z powodu braku legitymacji czynnej i niewłaściwego zastosowania art. 384 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ocena zasadności skargi kasacyjnej wymaga rozważenia w pierwszej kolejności zarzutu podniesionego w ramach podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania. Zasadniczą przesłankę rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji stanowiło bowiem uznanie, że powód, w następstwie zbycia działki gruntu po uprawomocnieniu się wyroku rozstrzygającego o żądaniu wydania jej części

i utracił legitymację czynną do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, w którym orzeczenie to zostało wydane.

W przepisach kodeksu postępowania cywilnego brak jest unormowania wskazującego bezpośrednio na to, kto jest uprawniony do wystąpienia o wznowienie postępowania. Odnoszący się do tej kwestii art. 399 k.p.c. używa formy bezosobowej („można żądać wznowienia”), nie wskazując podmiotu uprawnionego do tego żądania. Nie ulega jednak wątpliwości, że wznowienia postępowania mogą żądać strony wymienione w prawomocnym orzeczeniu merytorycznym, które zakończyło postępowanie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1998 r., III CKN 315/97, OSNC 1998, nr 7-8, poz. 125). W piśmiennictwie zgodnie przyjmuje się, że do wniesienia skargi o wznowienie postępowania uprawnieni są także następcy prawni stron. Podkreśla się przy tym, że mogą być nimi jedynie następcy, których wejście zamiast strony nie jest uzależnione od zgody podmiotów występujących dotychczas w sprawie. Legitymowanymi do wniesienia skargi o wznowienie są zatem następcy prawni, którzy wchodzi do procesu w wyniku sukcesji spowodowanej śmiercią strony lub utratą przez nią zdolności sądowej. Skarga ta nie przysługuje natomiast podmiotom, które weszły w prawa stron w następstwie sukcesji szczególnej, np. wskutek zbycia rzeczy objętej sporem. Pogląd taki wyraził również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 marca 2007 r., II CZ 20/07 (nie publ.), przyjmując, że niedopuszczalne jest wystąpienie ze skargą o wznowienie postępowania przez nabywcę rzeczy lub prawa bez zgody strony przeciwnej. Zapatrywanie to – w świetle art. 192 pkt 3 k.p.c. – jest w pełni uzasadnione. Zgodnie z tym przepisem, zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy; nabywca może jednak wejść na miejsce zbywcy za zezwoleniem strony przeciwnej. Celem tego unormowania jest stabilizacja postępowania sądowego z chwilą doręczenia pozwu. Mimo zbycia rzeczy lub praw objętych sporem, zarówno przez jedną, jak i drugą stronę, a nawet przez obie strony, zbywca zachowuje legitymację procesową. Ustawodawca w ten sposób chroni stronę przeciwną przed ujemnymi skutkami zbycia rzeczy lub prawa objętych sporem. Zasadą jest więc pozostanie w procesie zbywcy, a wstąpienie w jego miejsce nabywcy - wyjątkiem.

Przedstawiony cel art. 193 pkt 3 k.p.c. i jego funkcja w procesie pozostają aktualne również na etapie postępowania kasacyjnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 57/07, OSNC-ZD 2008, nr 3, poz. 62) oraz postępowania wywołanego skargą o wznowienie postępowania (art. 406 k.p.c.). Zastosowanie tej reguły w tym ostatnim postępowaniu nie prowadzi do naruszenia zakazu rozpoznania sprawy na nowo z przekroczeniem granic zakreślonych podstawą wznowienia (art. 412 § 1 k.p.c.).

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację wyszedł z odmiennych założeń i uznał, że powód w następstwie zbycia działki nr [...] objętej sporem utracił legitymację do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, a w konsekwencji nie dokonał oceny zasadności zarzutów apelacyjnych. Przyjęcie takiego błędnego założenia nie pozwala skutecznie odeprzeć zarzutu naruszenia art. 399 k.p.c.

W postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania nie obowiązuje przewidziany w art. 384 k.p.c. zakaz orzekania na niekorzyść strony wnoszącej apelację (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1998 r., III CKN 28/98, nie publ.). Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego, oddalenie wniesionej przez niego apelacji nie narusza tego zakazu.

Sąd Okręgowy nie naruszył również art. 321 § 1 k.p.c. Przepis ten określa przedmiotowe granice wyrokowania, statuuje zasadę zakazu orzekania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem. Uznanie, że strona nie ma legitymacji do wniesienia skargi o wznowienie postępowania nie może być poczytywana za odstąpienie od powyższej reguły.

Uchylenie się przez Sąd drugiej instancji od przeprowadzenia merytorycznej oceny żądania skargi o wznowienie postępowania pod kątem zarzutów podniesionych w apelacji uniemożliwia odniesienie się do zarzutów przytoczonych w ramach podstawy kasacyjnej naruszenia prawa materialnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.